

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 05/03/2024 10:21
Sayı: E-120.07.03-1392016
1
TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN YÜZÜNCÜ YILI

7/7304-7/7308
7/7310
GK67
ACELE

Sayı : E-72079556-610-10534989

Konu : Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 20.12.2023 tarihli ve 1344244 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan ve Bakanlığımıza yöneltilen 7/7304, 7/7305, 7/7306, 7/7307, 7/7308 ve 7/7310 Esas Numaralı yazılı soru önergelerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: Cevap Metni (4 Sayfa)

**7/7304, 7/7305, 7/7306, 7/7307, 7/7308 ve 7/7310 Esas Numaralı Yazılı Soru Önergelerine
İlişkin Cevap Metni**

Bakanlığımız engelli bireyler ve ailelerinin güçlendirilmesi ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmekte, engelli bireylerin istihdamına ve toplumsal hayata etkin olarak katılımına büyük önem vermektedir.

Bakanlığımız tarafından kapsayıcı, eşitlikçi ve sürdürülebilir hizmetler ile eğitimden sağlığa, bakımdan erişilebilirliğe, ekonomiden sosyal hayata her alanda engelli bireylere yönelik politika ve hizmetler geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Engelli bireylerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının çeşitliliği, özgünlüğü ve farklılığı göz önünde bulundurulmakta, hayat standartlarını yükseltmeye dönük çalışmalarımız ise aralıksız devam etmektedir.

Bu kapsamda, çalışma hayatı, herkes için olduğu gibi engelli bireyler açısından da toplumsal yaşamda yer almanın en temel araçlarından biridir. Engelli bireylerin istihdam edilmesinde kota yöntemi ana yöntem olarak uygulanmakta olup, bu yöneme ek olarak istihdam modellerini çeşitlendirmek üzere çalışmalar devam etmektedir. Engellilerin istihdamında son yıllarda dünyada en çok benimsenen destekli istihdam modeli, ülkemizde de Bakanlığımız tarafından özel sektör iş birliği ile pilot bir proje olarak 2014-2017 yılları arasında uygulanmıştır. Modelin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Açık iş gücü piyasasında istihdamı zor olan engelli bireylerin istihdamını sağlamak üzere korumalı iş yeri modeli uygulanmakta ve bu kapsamda korumalı iş yerleri devlet tarafından desteklenmektedir. Bunlara ek olarak engellilerin mesleki niteliklerini artırmak için aktif işgücü programları yürütülmektedir.

Engelli öğrencilerin erken dönemden başlayarak okul-öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kapsamında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilmesi öncelikli olmakla birlikte, bu öğrenciler için açılmış özel eğitim kurumlarında da eğitim hizmeti verilmektedir. Örgün eğitime devam eden, aynı zamanda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden özel eğitim desteği alan engelli öğrencilerin ayda 12 saatlik seansı devlet karşılamaktadır. Eğitime katılımı ve erişimi desteklemek amacıyla Bakanlığımızla, Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde resmi özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin 2005 yılından itibaren okul servis ücretleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

Engelli bireylerin tüm hak ve hizmetlere erişimi açısından kilit bir işleve sahip olan erişilebilirliğin sağlanması Ülkemiz için temel öncelik alanlarından biridir. Ulusal düzeyde erişilebilirlik konusunda önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının da dâhil olduğu, illerde valilikler bünyesinde kurulan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları ile erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi için bir mekanizma kurulmuştur. Bu mekanizma çerçevesinde erişilebilirlik kriterlerine uygun kamuya açık bina, açık alan ve toplu taşıma araçları için "Erişilebilirlik Belgesi" verilmekte, erişilebilirlik yükümlüklerinin yerine getirilmemesi durumunda ise cezai işlem uygulanmaktadır. Son on yıldır, erişilebilir uygulamaları teşvik etmek üzere sorumlu taraflara eğitimler verilmekte; yerel yönetimlere ve kamu kurumlarına mali ve teknik bilgi desteği sağlanmaktadır.

2013 yılında hayata geçirdiğimiz ücretsiz seyahat uygulaması ile şehir içinde karayolu, denizyolu ve demiryolu araçlarından engelli ve yaşlı bireyler ücretsiz yararlanmaktadır. 2015 yılında bu uygulamanın kapsamı özel halk otobüsleri ve deniz ulaşım araçlarını kapsayacak şekilde genişletilmiş, bu araçlara belediyeler aracılığıyla gelir desteği ödemesi başlatılmıştır.

Engelli bireylere yönelik hizmetler; evde bakım yardımı, sosyal yardım, gündüz bakım merkezleri, geçici misafir bakım, umut evleri gibi toplum temelli hizmetlerle çeşitlendirilerek birey odaklı hizmet anlayışı geliştirilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır.

Engelli bireylere yönelik bakım hizmetlerinde temel bakış açısı; engellilerin ailelerinin yanında, sosyal çevrelerinden ayrılmadan bakımına öncelik vermektir. Bununla birlikte; evde bakımı mümkün olmayan engellilere kurum bakımı seçeneği de sunulmaktadır.

Bugüne kadar kaydedilen gelişmeleri bir adım daha ileriye taşıyacak ve 2030'a kadar tüm politika ve hizmetlerde engellilik açısından yol haritası olacak, engellilerin eşit vatandaşlar olarak potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum vizyonu ile hazırlanan "2030 Engelsiz Vizyon Belgesi" Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 3 Aralık 2021'de ilan edilmiştir.

Van ilimizde 805 engelli çalışan kamu kurum kuruluşlarında memur kadrosunda çalışmaktadır.

Van ilinde 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla toplam 10.657 kişi evde bakım yardımından faydalanmaktadır. Van ilinde evde bakım yardımı alarak evinde bakımı sağlanan engelli bireylerin %55'i erkek, %45'i kadındır.

Bakanlığımızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yönelik olarak başta 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu olmak üzere 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda 50'den fazla sosyal yardım programı yürütülmektedir. Yürütülmekte olan sosyal yardım programları düzenli ve süreli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli-yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri olarak sınıflandırılmaktadır. Söz konusu mevzuatlarda yer alan şartları taşıyan vatandaşlarımız sosyal yardım programlarından faydalanabilmektedir.

2022 sayılı Kanun kapsamında olup başvurusu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıf Mütevelli Heyetince de uygun bulunan, %40 ve üzeri oranda engelli raporu olan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Aylığı; 18 yaşından küçük özel gereksinim düzeyi en az hafif düzeyde olan veya %40 ve üzeri oranda engelli olan yakını bulunan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Yakını Aylığı bağlanmaktadır.

Bununla birlikte engellilere yönelik olarak yaşlı ve engelli vatandaşlarımızın ev temizliği ve kişisel bakımları gibi zaruri ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik Ulusal VEFA Programı, ihtiyaç sahibi engelli vatandaşlarımızın topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik Engelli İhtiyaç Yardımı, özel eğitime ihtiyacı olan engelli öğrencilere yönelik Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması gibi yardım programları yürütülmektedir.

Bakanlığımızca yürütülen sosyal yardım programlarına ilişkin detaylı veriler yıllık olarak yayımlanan Bakanlığımız faaliyet raporlarından takip edilebilmektedir.

Tüm sosyal araştırmalarda olduğu gibi engellilikle ilgili verilerin toplanmasında nüfus sayımları, örneklem araştırmaları ve idari kayıtlardan yararlanılmaktadır. Engelli bireylere ilişkin verilerin anket aracılığı ile uygulanan sıklık araştırmalarının yanı sıra en güncel ve hizmet odaklı veriler, idari kayıtlarla Sağlık Bakanlığınca tutulmaktadır. Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı

arasından imzalanan protokol ile Ulusal Engelli Veri Sistemi oluşturulmuş olup; Engelliler İçin Sağlık Kurulu Raporu olan tüm bireylere ilişkin verilere Ulusal Engelli Veri Tabanından ulaşılabilmektedir. Ulusal Engelli Veri Sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 2023 yılsonu itibarıyla 3.397.600'dür. Van ilinde kayıtlı olan Engelli Sağlık Kurulu Raporu olan 33 bin engelli birey bulunmaktadır. Engelli Sağlık Kurulu Raporu almak için yetkili hastanelere başvurmayan ve hizmet almak için devletle temasa geçmemiş bireyleri kapsamamaktadır.

Bakanlığımız tarafından engellilere yönelik yürütülen hizmetlerin, plan ve programların yer aldığı raporlar aracılığıyla mevcut istatistiki bilgiler periyodik olarak düzenlenmekte ve internet sitesinde yayınlanmaktadır. Sunulan hizmetler ve sosyal yardımlara ilişkin idari kayıtlar Bakanlığımız bünyesinde cinsiyet, yaş ve engel grubuna göre ayrıştırılmış bir şekilde raporlanmaktadır.

2019-2023 yıllarını kapsayan aylık olarak düzenlenen Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü internet sitesi istatistikler bölümünden takip edilebilmektedir.

Bakanlığımız erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamakta olup, erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği'nin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir.

Ülkemizde yapılı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel yasal düzenleme olan 3194 sayılı İmar Kanunu'nun uygulama yönetmeliği olan "Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği" 01.07.2017 tarihinde Bakanlığımız tarafından teknik alt yapısı oluşturulmasını müteakip Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik'te yer alan erişilebilirlikle ilgili hükümler gereği, yeni tasarlanan tüm binalarda standarda uygunluk sağlanmak zorundadır.

2019 yılında yeni inşa edilecek binaların erişilebilir olarak tasarlanması ve inşa edilmesi için yine Bakanlığımızca teknik alt yapısı oluşturularak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına sunulan revizyon talebi Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'ne eklenmiştir.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan

Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır. Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayınlanmıştır

Erişilebilirlik ile ilgili bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla 2011 yılından bu yana 26 binden fazla yönetici ve teknik personele eğitim verilmiştir.

Kentlerimizi yapılandıran belediyelerin erişilebilirlik standartlarını eksiksiz olarak uygulamalarına destek olmak ve sahada yaşanan sorunlara çözüm bulunması hedefiyle “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar”, “Kent Parkları” “Halka Açık Tuvaletler” başlıklarında toplam 71 adet atölye yapılmıştır.

Düşme ve diğer kazaların yol açtığı yaralanma ve ölüm risklerinin en aza indirilmesi ve yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, aktif ve bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri, düşme ve kazaların nedenlerinin tespiti ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 2022 yılında Bakanlığımızca “Yaşlıların Karşılaşabileceği Düşme ve Kazaların Nedenleri ve Önlenmesi Sempozyumu” ve “Bakım Kuruluşlarına Yönelik Düşme ve Kazaların Nedenleri ve Önlenmesi” eğitimi verilmiştir.

Diğer yandan Van ilinde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu tarafından denetimler gerçekleştirilmektedir. Komisyonlar tarafından açık alan denetimleri gerçekleştirilmiştir.

Van İl Müdürlüğüne bağlı Gündüz Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezinde ilde yaşayan engelli bireylere hafta içi her gün düzenlenen çeşitlik etkinlikler ile engellilerin sosyalleşmelerine olanak sağlamaktadır.

Van Valiliği, Van Büyükşehir Belediyesi ve Van İl Müdürlüğümüzün ortaklığında 04.12.2023 tarihinde gerçekleşen etkinlikle ilgili olarak Van Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan soruşturma başvurusu sonucunda savcılık “kovuşturmaya yer olmadığına” dair karar vermiştir. Bakanlığımızca yürütülen herhangi bir soruşturma bulunmamaktadır.